

osvetlijo in nadgradijo osnovno pripoved, ki s tem pridobi na svoji prepričljivosti, povednosti in žlahtnosti. Knjiga predstavlja korak naprej v interdisciplinarni obravnavi naše bližnje preteklosti in je velika pridobitev na področju gospodarske zgodovine. V branje jo priporočam ne le prebivalcem Kroke, temveč tudi raziskovalcem gospodarske zgodovine in širši javnosti.

Aleksander Lorenčič

Nina Vodopivec, Labirinti postsocializma : socialni spomin tekstilnih delavk in delavcev. Institutum Studiorum Humanitatis, Fakulteta za podiplomski humanistični študij, Ljubljana 2007, 224 str., ilustr. (Knjižna zbirka Documenta / ISH ; 16)

Znanstvena monografija antropologinje dr. Nine Vodopivec, ki je izšla v zbirki Documenta, v založbi Institutum Studiorum Humanitatis, predstavlja v slovenskem prostoru novost, saj bralca za razliko od večine drugih strokovnih del, ki obravnavajo zgolj makro analize institucionalnih sprememb po letu 1991, seznanja z zgodbami posameznikov in tako odgovori na vprašanje, kako v obdobju postsocializma posamezniki na mikro ravni doživljajo makro spremembe.

Delo, ki temelji na metodah socialne antropologije, je vezano tako na študije socialnega spomina in postsocializma, kot tudi na historično antropologijo, zgodovinske sociologije in ekonomije. Predstavi vpliv družbeno-politično-ekonomskih sprememb, ki so v Sloveniji prisotne od začetka devetdesetih let 20. stoletja, na delavstvo kot osrednjega akterja socialistične ideologije ter nazorno prikaže, kakšno vlogo so te spremembe odigrale v njihovem spominu na socialistično preteklost oziroma kako so vplivale na njihovo današnje doživljanje delovnega in širšega življenjskega okolja.

Avtorica se v svoji raziskavi, ki je strukturno razdeljena na razprave o družbeno komentiranem spominu in postsocializmu ter analizo preteklih in sodobnih predstav, osredotoči na delavke in delavce tekstilne industrije, nekdanje izhodišče industrializacije in danes prostor deindustrializacije (za ponazoritev le podatek, da je bilo leta 1990 v Sloveniji v tekstilni industriji zaposlenih 74.845 oseb, leta 2004 pa 21.535). Pri tem pa tekstilno industrijo, t. i. žensko industrijo, umesti tako v historičen kot tudi v transnacionalen kontekst in globalen političen prostor.

Avtorica v razpravi o doživljanju postsocializma zagovarja tezo, naj institucionalnih sprememb ne obravnavamo ločeno od ljudi. Prepričana je, da so institucija ljudje-akterji, ki s svojimi vzorci mišljenja in z dejanji sooblikujejo spomin na preteklost. Pozornost usmeri na to, kakšno vlogo ima spomin v življenju posameznikov, kako spomin deluje na organizacijo/hierarhizacijo družbenih ter kulturnih razmerij oziroma na povezave med kulturnim, družbenim in političnim nivojem. Pri tem poudari, da je oblikovanje spomina kompleksen proces, v katerem sodelujejo poleg aktivnih in upokojenih delavcev, upraviteljev in podjetnikov tudi razne strategije upravljanja podjetij in človeških virov ter nenazadnje vladna politika in sami raziskovalci.

Temelj monografije Nine Vodopivec tvorijo terenski zapisi posameznih situacij v Predilnici Litija oziroma analiza le teh, ki razkriva, kakšne pomene pripisujejo ljudje socialistični preteklosti, kako jih oblikujejo v sodobnosti in kako zgodbe o preteklosti povezujejo ljudi oziroma ustvarjajo ideje o skupnem socialnem spominu. Avtorica konstrukcijo spomina spremlja na dveh ravneh: na ravni pripovedovanja zgodb o preteklosti in na ravni praks iz vsakdanjega sodobnega življenja. Prvič gre za pripovedne konstrukcije, načine, kako pripovedovalci predstavijo preteklost, na drugo raven pa postavlja spomin kot strategijo ljudi v vsakdanjem življenju. Pri tem izhaja iz analiz terenskega dela, ki izpričajo način, kako se zaposleni v Predilnici soočajo s sodobnimi strategijami upravljanja podjetij, z reorganizacijo dela, prostorskih razmerij in spreminjajočih se pogledov na delavko ali delavca in kakšno je doživljanje posameznikov ob vsem tem. Ne le, da se avtorica zanima za njihovo življenje, delovanje in doživljanje danes - tako na nivoju vsakodnevnega življenja in delovanja kot tudi političnega diskurza - zanima jo tudi, v kakšni meri spreminjajo nove razmere pogled na obdobje socializma. Tekstilne delavke in delavce, ki so začeli izginjati iz ekonomskih in političnih diskurzov, priključuje iz anonimnosti. Še več. Obravnavano skupino poskuša s pomočjo analize skupinskega spomina umestiti tako v sedanost kot tudi v preteklost, ob tem pa prikaže različna socialna razmerja in izraze pripadnosti, ki jih je spomin oblikoval nekoč in ki jih oblikuje danes.

Študija Nine Vodopivec, ki temelji na analizi zbranega gradiva v Predilnici Litija ter intervjujih tako z upokojenimi kot še aktivnimi direktorji, tehničnimi vzdrževalci, uslužbenci, sindikalisti, delavkami in delavci številnih drugih slovenskih tekstilnih tovarn, hkrati pa zaobjema vso relevantno literaturo, raznovrstno periodiko, arhivsko in filmsko gradivo, je kljub visoki strokovnosti zanimivo in prijazno branje. Avtoričin adut ni zgolj njen način pisanja temveč tudi njen odnos do obravnavane skupine, ki ji je v svojem delu omogočila odkrito samoartikulacijo.

Predstavitev knjige *Labirinti postsocializma*. Socialni spomin tekstilnih delavk in delavcev zaključujem z avtoričinimi sklepnimi mislimi: "Kljub sodobni kritiki in sodbi socializma kot napake mogočnega projekta ljudje tega dela preteklosti ne zavračajo, saj je del njihove preteklosti in hkrati strategija, s katero si lahko zagotovijo pozicijo in konstituirajo svoj jaz v sodobnem svetu."

Mojca Šorn